

שמואל

שמואל יקירנו!

נקטפת מאתנו לפתע, אך זכר מעשיך, פעלתנותך, ענוותנותך,
לא מש מאתנו ומכל מי שהכירך.

דואב הלב לכתוב על בן שהלך לעולמו - בן בעל שאר-רוח,
שהצניע לכת, שהסתיר מעיני הוריו כל אנחה וסבל, שלא רדף
אחר האדרת שמו ותהילתו.

ידיעותיך היו אוצר בלום לרשות הבית, בית-הספר
והחברה. הכל העריכו את יושרך, תבונתך, מעשיותך וידידותך.
קשה להשלים עם העובדה המרה, שאינך עוד עמנו.

כהוקרה לאישיותך ולזכרך מוציאים אנו לאור חוברת
צנועה זו - סמל לכל אשר חקוק על לוח-לבנו.

זכרונוך יהיה שמור בלבנו לעד.

אמא, אבא ויוסי

שמואל

קווים לדמותו

הלום מהו? הנוקשה בחומרים - והעדין בעדיים; זוהר - ומסנוור; מחוספס בגלמיותו - ומצודד עין ולב בליטושו; מועיל בכלכלה - ומפאר את סביבתו; מלא סתירות כרימון, פלא וחידה...

כזה היה שמואל.

בצאתו לאוויר העולם, ב-7 בינואר 1953, היה דור שביעי בארץ, למשפחת ישראל ב"ק (בני קדושים), המדפיס הראשון בירושלים וצפת. בפתח-תקווה נולד

ובה גדל והתחנך. הצד ההומאני באישיותו היה עשיר, מגוון, בולט ומבטיח גדולות: מאז ילדותו אהב בעלי-חיים והשקיע הרבה אהבה ותשומת-לב בגידולם ובטיפוחם; הוא עסק במוסיקה - נגינה בחלילית, מלודיקה, ולימים קלרניט בתזמורת מכבי הצעיר;

חוג לפסיכולוגיה בבית-התלמיד - וציור: בזאת עסק שנה אינטנסיבית בה התקדם התקדמות מרשימה. שני עיסוקיו האחרונים מצאו ביטוי בחוברת שעסקה בנסיון לקבוע אופיו של אדם על-פי מיבנה גולגלתו. זאת עשה ביחד עם חברו הטוב יגאל ורדי, אף הוא צייר חובב ובנו של רופא, שלמד במגמה הביולוגית שעה ששמואל למד במגמה הריאלית בבית-הספר התיכון אחד-העם. בשנת 1974 הוציא יגאל, בהוצאה פרטית, את עבודתם המשותפת. בראש החוברת התנוססה הקדשה:

"לשמואל. יחדיו צעדנו
את הצעדים הראשונים
של עבודה זו."
אמר יגאל:

"שמואל ממשיך להתקיים,
משום שכל מי שבא עמו
במגע זוכר אותו וחש
אותו. זה כוחו!"

כה הירבה שמואל לחבוש את ספסלי בית-התלמיד, שלבסוף ניתן לו מפתח לבית.

תלמיד, ספורטאי, חבר

ה היה רק צד אחד באישיותו של שמואל. הוא הצטיין במתימטיקה ובחר במגמה הריאלית בבית-הספר התיכון ע"ש אחד-העם, בו למד לאחר שסיים את חוק-לימודיו בבית-הספר היסודי פיק"א. את בחינות-הבגרות שלו במתימטיקה שומרת המחנכת שלו למזכרת: לא זו בלבד ששמואל פתר את כל עשר הבעיות - מתוכן צריך היה כל נבחן לבחור שמונה בלבד - אלא שהכל נעשה באופן מאורגן ונקי, ללא מחיקה כלשהי, כאילו היה לו פנאי להעתיק את כל דפי-הבחינה מחדש.

לפני גיוסו לצבא, נרשם כסטודנט בפקולטה למדעים מדוייקים באוניברסיטת תל-אביב.

לימים כתבו דודתו פרידה ודודו אביעד:

"במבט ראשון קשה היה לעמוד על טיבו של הנער התמיר, זקוף-הגו והביישן. סיפורים רבים הילכו סביבו. אמרו עליו שהוא עילוי. כיון שהיה מסוגר ומאופק, היו שחשדו בו כי מתנשא הוא. ולא היא! חיוכו המבוויש והנבוך כלשהו העיד על צניעותו הרבה.

"קשה היה להחליף עמו מלה בענייני חולין. תמיד היה עסוק בלימודים. בנוסף על לימודיו בכיתות השביעית והשמינית בבית-הספר התיכון, ביקר גם בחוגים באוניברסיטת תל-אביב ובמכון וייצמן למדע ברחובות.

"בכל אשר עסק, השתדל להגיע אל התוצאות הטובות ביותר..."

התמונה המצטיירת - של תלמיד שקדן ה"דוגר" על ספריו ומחברותיו - אינה שלמה, ולפיכך מטעה. שמואל היה גם ספורטאי מצטיין, בתחומים שונים: הצטיין באתלטיקה במחלקה לאתלטיקה קלה ב"הפועל"; הצטיין בריצת 1,500 מטרים לבנים, בכנס בתי-הספר העל-יסודיים של פתח-תקווה והסביבה; זכה במדליית ארד על הצטיינותו בקליעה למטרה ברובה-אוויר בגדנ"ע, בשנת 1968; השתתף בצליחת הכינרת בשחיה בשנים 1967, 1968, 1969.

ולצד הלימודים והספורט - החברה. שמואל היה יושב-ראש מועצת-התלמידים של בית-ספרו, וחבר המערכת של עתון-הנוער, בו כתב בכישרון-התבטאות עשיר להפליא בנושאים רבים ושונים - מהם היתוליים, מהם ביקורתיים (על אמנות, תרבות וחברה), מהם פוליטיים.

כאשר אחד ההורים לא יכול להופיע ולשאת את נאום-הברכה בסיום השמינית, הוטלה המשימה על שמואל. מי ששמע את נאומו המאולתר, לא ישכחנו עוד: קצר, קולע, מלבב - ומשעשע.

שמואל ידע גם להתבדר, ולא-אחת בילה עד שעת-לילה מאוחרת בדיסקוטק - ואחר-כך היה מקדיש עוד שעה-שעתיים לעיון בנושאים מתימטיים, לפני השינה.

המתימטיקה היתה לו כסם-משכר. הוא היה מנוי על חוברות שהוצאו לאור על-ידי מכון וייצמן למדע ברחובות: קבצים של בעיות מתימטיות, בהם היו מתפרסמים שמותיהם של המצטיינים בהגשת הפתרונות. שמו של שמואל התנוסס דרך-קבע בחוברות אלה. בהיותו בחזית, במלחמת יום הכיפורים, באוקטובר 1973, הריץ גלויה הביתה, בה ביקש לא לשכוח לחדש את המינוי ולשמור על החוברות עד שובו.

בחפץ-לב היה מסייע לתלמידים שהתקשו במתימטיקה, ותלמידה אחת - שכבר אמרה נואש - עברה בעזרתו לציונים מכובדים בכל המקצועות הריאליים. סופה שבחרה במגמה ביולוגית.

משאת-נפשו של שמואל היתה להחדיר את נושא תכנות-המחשב לבתי-הספר התיכוניים, וכבר עיבד תכנית לכך והחל מושך בחוטים למימוש רעיונו. הוא ניחן בכישרון מיוחד להסברת רעיונותיו בבהירות - ומבוגרים הלכו שבי אחריו.

בְּחֹג הַמְשַׁפְּחָה

השעות הרבות שהקדיש ללימודים, לספורט, לחברה ולפעילויות שונות אחרות, לא הרחיקוהו מן הבית, כלל ועיקר. הוא היה מסור לאמו - ולעתים קרובות שטף את הדירה והדיח את הכלים, כדי לאפשר לה לנוח - ולא הועילו מחאותיה וטיעוניה כי אין זה מתפקידו ומחובתו. הוא דאג לאביו המורה - ומעולם לא לקח ממנו דמי-כיס, אם כי הוצעו לו שוב ושוב, מכל הלב. את דמי-הכיס שלו היה משתכר בכוחות-עצמו, אם בעבודה שחורה ואם בהוראה.

הוא היה להוט לעסוק בכל, להצטיין בכל, להתפרס, לתפוש עולם ומלואו בשתי ידיים - כאילו ניבא לו לבו כי זמנו קצר עלי-אדמות...

פעילותו התוססת, הרב-צדדית, הוגבלה בשיעור ניכר עם גיוסו לצבא. למגינת-לבו, לא אושרה בקשתו לעבור לעתודה האקדמית, שכן צרכי הצבא קודמים לכל. לשמואל נקבע דפ"ר מן הגבוהים ביותר בצה"ל, והוא הצטיין במתימטיקה והתרכז בתכנות-מחשבים. צה"ל נזקק לצעירים שכמותו.

בַּמַּמְלַכַּת הַמַּחֲשָׁבִים

בשתי שנות-השירות הראשונות שלו, יצא לו מוניטין בשני תחומים: בנכונותו להילחם על דעותיו, כאשר האמין כי הצדק עמו - ובתחום תכנות-המחשבים. פעם, כאשר היתרה זו הרס"ר כי "אם לא תסתפר - תרוק לבסיס!" השיב לו שמואל: "אלך אל הספר רק ביחד אתך, כי גם שערך ארוך." הרס"ר חייך - והלך עם שמואל אל המספרה.

בין השעות שעליהן לחם, היתה אהבת המולדת. בשיחותיו עם חברים - ועם אחים-לנשק - נהג לטעון: "לטייל בחוץ-לארץ? בהחלט! ללמוד שם? רק בנושאים שאי-אפשר לרכשם בישראל. לרדת? זו בגידה נוראה!"

בתחום התכנות חיבר שמואל חוברת-תכנות שריכזה רעיונות רבים ושונים ועשתה רושם רב במומחה-תכנות זר שביקר בצה"ל. בזמנו היתה החוברת של שמואל מסווגת, אך שמואל קיווה כי הסיווג יוסר עד לשחרורו מהצבא, כדי שיוכל לפרסמה כתכנית-לימוד. ב-4 בנובמבר 1974 יצאה עבודתו זו לאור מטעם צה"ל, ובראשה צויין:

"חוברת זו מוקדשת לסג"מ שמואל בק ז"ל, אשר הגה, יזם והפעיל באופן בלעדי את המערכת הזאת."

הוא התמחה בנושא זה עד כדי כך, שאפילו בוגרי-טכניון מן הארץ ומחוץ-לארץ נזקקו לעצתו, הנחיתו והסבריו - לא-אחת באישון-הלילה, עת נתקלו בבעיה חדשה בעיצומה של עבודתם.

כתבו אנשי היחידה בה שירת שמואל:

"ליחוד... זו היתה התכונה הבולטת בשמוליק. מיד עם בואו חשנו כי אין הוא אחד מן השורה. בתקופה הראשונה לשירותו ביחידה, הצטנע ונחבא אל הכלים, אך ככוכב שביט נסק במהירות אל-על. בתוך פרק-זמן קצר להדהים היה שמוליק לעמוד-התווך ביחידה. בהדרגה ובלי-משים נעשינו תלויים בו יותר ויותר. לפתע לא יכולנו עוד בלעדיו.

"בכל שעה משעות היממה היה מוכן להחלץ לעזרה, גם אם לא נדרש לכך. התלות בשמוליק התעצמה עד כדי הפסקת העבודה השוטפת עד לבואו לפתור בעיה שהתעוררה. לעתים היה בא סתם-כך, באשמורת הלילה. באתי לראות אם אין בעיות, היה ממלמל כמתנצל.

"שמוליק לא חדל ללמוד. הוא היה צמא-דעת ולא ידע רוויה. כיון שטבל באוקינוס המחשבים, לא היה מסוגל לצאת מתוכו. בגישתו אל הלימודים, ההשתלמות והרחבת האופקים, היה בוגר ורציני הרבה יותר מחבריו. כך הגיע להישגים מרשימים ביותר.

"התלות הרבה בשמוליק נחשפה בעליל שעה שביקש לצאת בפעם הראשונה לקורס קצינים, ומפקדו דחה את בקשתו למחזור הבא..."

"בפרק-הזמן הקצר יחסית ששמוליק שירת ביחידה, עלה בידו להקים מערכת מתוחכמת ומשוכללת, שגם אנשי-מקצוע ותיקים ומנוסים ממנו היו גאים בשכמותה.

"כצאתו לקורס הקצינים, לא ניתק את קשריו עם היחידה - ועם המחשב. מדי פעם שיגר אלינו רעיונות וניסויים שעשה בקורס הקצינים הקשה והדחוס, או בעת נסיעה בטרמפים' לחופשה בבית."

אוקטובר הגורלי

הצטיינותו זיכתה אותו בהיתר מיוחד מצה"ל: ללמוד בפקולטה למדעים מדויקים ותכנות-מחשבים באוניברסיטת תל-אביב. הוא עשה כל מאמץ להשתתף בפגישות החוג שלו. לצורך המיפגש האחרון, שנערך בין ראש-השנה ובין יום-הכיפורים תשל"ג, בילה שמואל שש-עשרה שעות בנסיעה ב"טרמפים" מבסיסו באל-עריש, שם עבר את קורס-הקצינים, וזאת כדי לבלות שלוש שעות באוניברסיטה.

באותה הזדמנות בא לביקור קצר בבית. זה היה ביקורו האחרון.

ביום שבת, 6 באוקטובר 1973, היה שמואל מוצב במיתקן-האתראה החשוב של צה"ל באום-חשיבה. ב-22 בחודש יצאה קריאה למתנדבים לתיגבור כוח צה"ל במחנות פאיד, מעבר לתעלה. שמואל - חניך מצטיין בקורס-הקצינים

- התנדב ללא היסוס. ביחד עם מתנדבים אחרים הוטס במסוק אל פאיד, שם שרת עד 24 באוקטובר בבוקר. המלחמה הקשה לא עממה אף לא כהוא-זה את האופטימיות השופעת שלו. בגלויה שהריץ מן החזית, כתב:

"הפעם ממש מהחזית, אליה אנחנו קרובים - קרביים, המחץ'.
הפסקת-האש בינתיים רק ברדיו. יתר עלילות התכניתן הקרבי
יסופרו בדברי הימים אחרי המלחמה."

בבוקר של 24 באוקטובר נתקבלה פקודה מגבוה, לשוב ולרכז את חניכי קורס-
הקצינים באל-עריש, על-מנת שיסימו את הקורס. בצומת שמחוץ לפאיד ניצב קצין
שהורה לשירת המשאיות לשנות כיוון ולנוע ללא דיחוי אל העיר סואץ, בה ניטש
קרב-דמים כבד.

הצעירים הורדו מן המשאיות ונערכו בשדרה כדי להיכנס אל העיר, עליה
נאמר כי כבר נטשוה המגינים המצרים. אחרי שעשו כמה מאות מטרים, נפתחה עליהם
אש-תופת. הם נצמדו אל הקירות ואחר-כך פנו אל סימטה. בראש צעד מפקד מן
הצנחנים. לצידו - שמואל. "מעולם לא הייתי זנב!" אמר. מטח-אש פגע בשלושה
מן הצועדים בראש. שניים נפצעו קל. אחד מהם - חבר טוב של שמואל - נפצע קשה.
כאשר גחן אליו שמואל, לטפל בו, נפגע בקליע יחיד בראשו ונפל שדוד, והוא
בן עשרים שנה בלבד.

כתב מפקד פלוגתו של שמואל בקורס-הקצינים:

"שמואל שהה בבית-הספר לקצינים משך כשלושה חודשים. תוך
שהותו בבית-הספר פרצה מלחמת יום הכיפורים ובמסגרת זן
מצא את עצמו שמואל במלחמה, בה נפל בעיר סואץ.
"שמואל הוכיח עצמו כצוער המגלה ענין במתרחש סביבו, פעיל
בחברת הצוערים ומוכן להשקיע גם מעבר לנדרש ממנו על-מנת
לבצע את המשימות ולסייע לחבריו.

דבקות במשימה, מחשבה ומתינות בקבלת החלטות, עזרה הדדית ונטילת אחריות היו הנקודות שנתגלו בשמואל על-ידי מפקדיו.

ועל כך היו גאים."

דומה כי בשורות ספורות אלה נתגלמה אישיותו רבת-הפנים, החמה וברוכת-הכישרון של שמואל. במותו הותיר אחריו חלל ריק כואב ופעור-תמיד. כתבו דודתו פרידה ודודו אביעד:

"מה עצוב ואכזר, שנער כשרוני וצנוע זה לא זכה לממש את כל כשרונותיו ולהגיע אל שיא פריחתו."

וסבתו כתבה בדמעות:

"הדגול בנערים, הבן היקר והנכד האהוב - חביב וענוותן, שבחיו הקצרים אהב ללמוד וגם בעבודה לא בחל.

"היה יהלום אשר נשר מכתר ישראל - יהלום שעתיד היה להאיר את העולם."

תנצב"ה.

אות מלחמת יום הכיפורים

: ניתן לסג"מ בק שמואל ז"ל :
אשר נטל חלק בהגנת העם והמולדת

צבא הגנה לישראל

ותזרני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני (שמואל ב, כב, מ)

נשיא מדינת ישראל

ירושלים, כ"ט בשבט תשל"ד

משפחת בק היקרה,

אין נחומים על אבדן היקר מכל, ויודע אני שאין בכוחן של מלים להפיג אה הכאב והצער. כותב אני אליכם כי אבל אני יחד עמכם ומשחהף בצערכם וביגונכם.

כאבכם הוא כאב האומה כולה, המבכה מרה אה כל אחד מיקיריה שנפל במערכה. שמואל ז"ל נמנה עם הגבורים ששלמו בחייהם על הגנחנו, ושמו ייחרח בדברי הימים של עמנו הרצופים מאבק על קיומו.

חפילת כולנו היא, שמלחמת יום הכיפורים שנכפחה עלינו, ואשר חבעה קרבנות כה רבים, חביא בעקבותיה אה השלום המיוחל, וכי בזכוח גבורינו נזכה לראות מדינת ישראל שלווא ובוטחת שלא חדע עוד מלחמות - וחהא זו גם נחמתכם.

שלכם בהוקרה,

א.נ.מ. קצוב

שר הבטחון

גברת שרה ומר ישראל בק היקרים,

הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם שמואל

ז"ל.

סגן-משנה שמואל בק ז"ל נחן את חייו למען מולדתו.

הוא נפל בחזית הדרום במלחמת יום הכפורים ביום כח' בתשרי תשל"ד
(24.10.73).

שמואל ז"ל היה חניך בקורס קצינים בסיסי. הוא היה

חייל מצויין וחבר למופת. לאחר נפילתו הוענקה לו דרגת קצונה,

סגן-משנה בחוקף מיום 6.10.73.

זכרו של סגן-משנה שמואל בק ז"ל הינו קודש ונצרנו

בלבנו בגאון.

יהא זכרו ברוך.

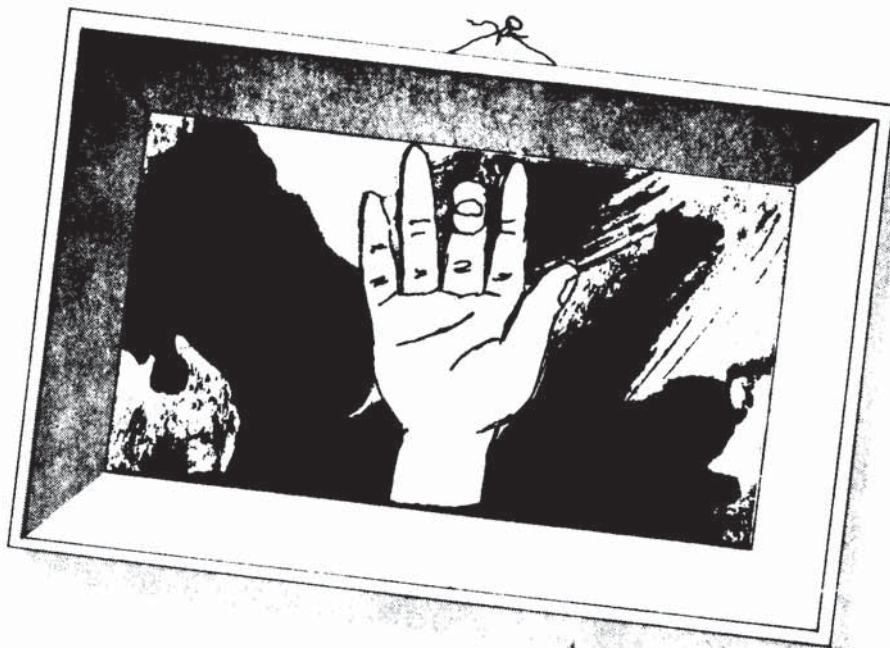
ב י ק ר ,

משה דיין - דב-אלוף (מיל.)

שר הבטחון

אדר תשל"ד
פברואר 1974

מעזבונו

תרגיל בכת'בת ביקורת

הרגש האוטנטי של חדות היצירה. משטחי הצבע החלקים והמעובדים בצורה נקייה, העמוסים צבעוניות עסיסית הם אלו המאפשרים את חופש הדמיון. הקונטרסט בין הקטעים השטוחים והצורניות הגיאומטרית החופשית לבין הרכות והחומריות, שעל פני הבד, מהווה מקור בלתי נדלה של אנרגיה ויזואלית.

תערוכה זו מהווה ניסיון מרשים ומוצלח של קבוצת ציירים מקוריים. האיזון העדין בין הגרוטסקיות הצורבת לבין הריאליות שובת-הלב יוצרים סגנון יחידי וחדש, סגנון המושפע מהאימפריזוניזם המופשט, מהקונסטרוקטוביזם המודרני, מהריאליזם הפנטאסטי, מהדמיון בו מושפע הסוציאליזם מרמת עיבוד הציור הקלאסי. לסיום אמליץ בפני הקהל הרחב לבקר בתערוכה זו, המהווה ציון דרך באבולוציה האומנותית במדינתנו. תערוכה זו היא פרי מאמצים, גישושים, היסוסים, התלבטויות, שנמשכו שבע שנים. תערוכה זו היא תולדה של הריון ארוך וממושך של מיטב הכוחות היוצרים בשטח הציור בארצנו.

המבקר האמנותי
שמואל בק.

אם בכתבה זו עדיין לא הספקת ללמוד כיצד לבקר תערוכה, השתמש במילון הלועזי, שיצא לאור לאחרונה, כי האזרח הממוצע בין כה וכה לא יבין את הכתוב.

לאחרונה נפתחה בגלריה, אשר בסמטה החדשה ביפו העתיקה, תערוכה של קבוצת ציירים. התערוכה מגוונת עד מאד. למרות שיש בה רצף סגנוני בלתי מעורער, כל ציור וציור מהווה מצב צירני צבעוני מושלם, אלגנטי ובלתי ניתן להפרדה. הציורים מאופיינים במזג נלהב, חיוניות שופעת ותזמורי צבעים רוטטים מפתיעים, במקביל להרמוניות רכות ועדינות. כל ציור הוא „מאורע“ דרמתי בפני עצמו. חוויה מקורית בלתי נשכחת, בעלת רתמוס סוער מחד גיסא, ומתון מאידך גיסא; בעל אווירה רגשית אינדיבידואלית ובעלת יחסים דו ערכיים של סטטיקה ודינמיקה.

אפקטים מרשימים ומפתיעים מושגים תודות למשיכות מכחול רחבות וצרות חליפין ותודות לכתימי צבע בלתי מעובדים, הנושאים בחובם את

מגנרל לפוליטיקאי

(נכתב לפני מלחמת יום הכיפורים)

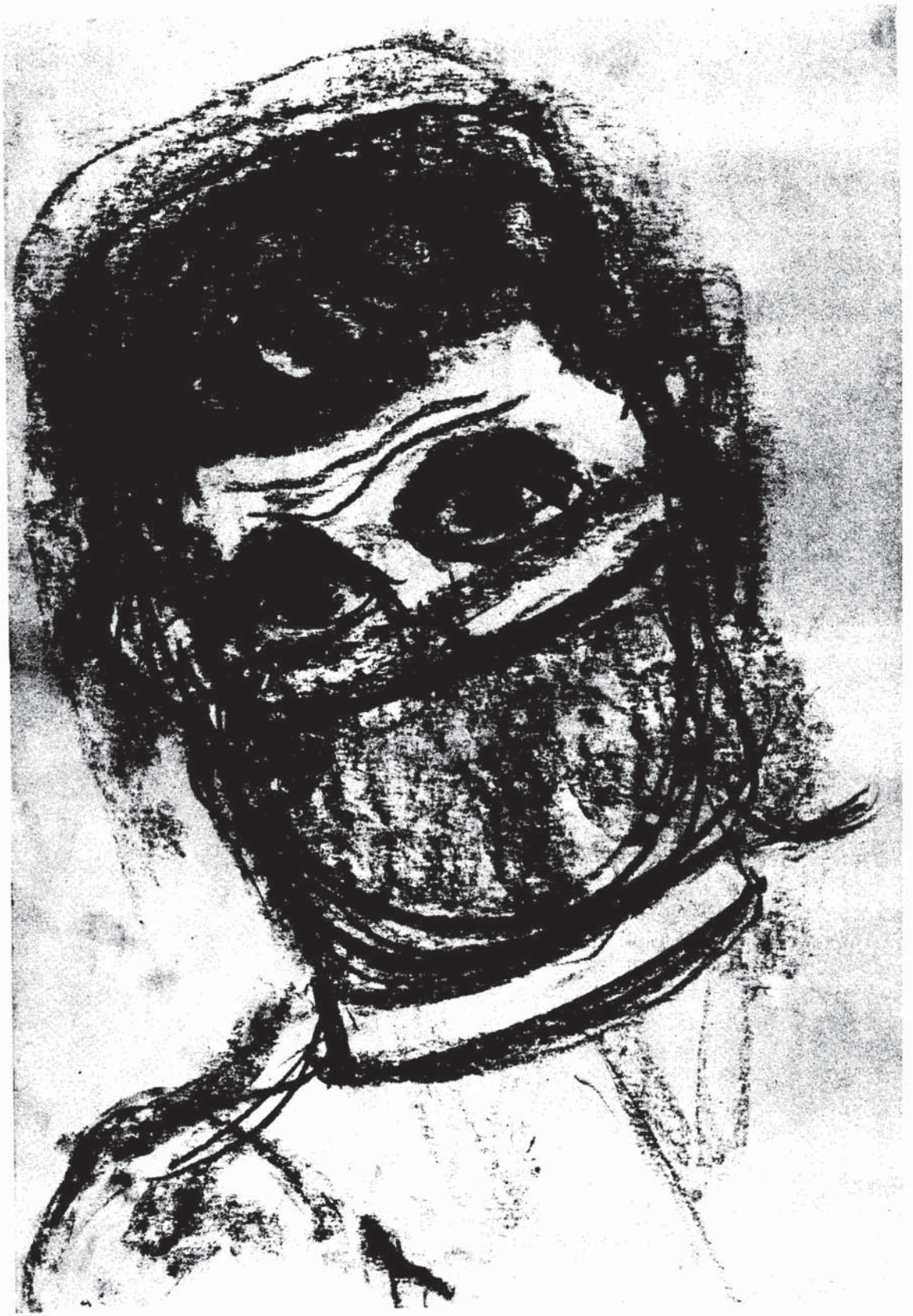
תופעה מעניינת בישראל: אנשי-צבא המסיימים את שרותם הצבאי נעשים פוליטיקאים. בתחילה היו משוחררי-צבא מקבלים תפקידי מינהל בכירים. לאחרונה פנו לתפקידי-מדינה. הסיבה ל"חטיפת" הגנרלים על-ידי המפלגות השונות: המוניטין שיצא לצה"ל עצמו, שללא ספק היה לאותם גנרלים חלק גדול בעיצובו. המשק הכושל ומלאכת-המדינה המתסכלת יצרו צימאון לאנשי-מעש, ביצועיסטים, שיגאלו את העם. באופן טבעי פנו אל האנשים שהוכיחו את יכולתם - הגנרלים. אלה גם הוסיפו פופולריות למפלגות עיפות, שחוקות-תדמית.

זה נראה לי אבסורד! אדם שהתמחה והצליח במימסד הירארכי ולא-דמוקרטי כמו צבא, איננו בהכרח מועמד-להצלחה בהנהגה של מפלגה או של מדינה דמוקרטית.

ומה בדבר תדמיתה של המדינה? האם רצוננו כי סמל המדינה יוסב ממנורה - לחרב צלובה בשרביט-המשמעת?

שמואל

Pa S...

21/12
...
...
...
...
...

22/12
...
...
...
...
...
...
...

"אל לנו להסתכל אך ורק על התשלום.
התמורה - לדעתי - הרבה יותר גדולה."
מתוך דברים שכתב שמואל.

שלמי תודה
=====

תודתנו נתונה לי עקב בורבין וליגאל ורדי
על ליקוט החומר לחוברת זו, וריכוזו,
ולאריה חשביה על העריכה וההגשה לדפוס.

המשפחה